

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Izbori za bogoštovnu općinu.

Za malo vrijeme i zagrebački će Židovi biti pozvani da izaberu za ovdašnju bogoštovnu općinu novo zastupstvo po novom izbornom redu.

Time dobiva taj izbor svoje posebno znamenovanje.

Dok je dosadašnji kurijalni sistem po visini cenzusa favorizirao klasno grupiranje i izneo u općinsko zastupstvo osobe, novi izborni red statuirao sveopće jednako pravo sa proporcijom po sistemu listina, favorizira dakle ideju, duh, koji se manifestuje u postavljanju kandidatskih listina.

I dok je po kurljalnom sistemu još na zad tri godine bilo oko 600 izbornika sa 36 zastupnika, sada će njeko 1600 izbornika izaslati 45 zastupnika.

I dok je kod posljednjih izbora virtuelno na 16 izbornika otpao jedan zastupnik, sada će virtuelno na jednog zastupnika kraj povećanoga broja zastupstva doći 35 izbornika.

I prema tomu dobiva taj prvi, po novom izbornom redu provedeni izbor važnost, jer imade u jednu ruku dokumentovati intenzitet interesa naših općinara za židovsko-općinske poslove, a u drugu ruku, jer imade manifestovati ideju, duh, koji naše općinare vodi u židovskim pitanjima.

Posve je pogrešno mišljenje, da je sistem listina za bogoštovnu općinu nepodesan, jer da za zastupstvo u općini dostaje selekcija ličnosti, a da je suvišno grupisanje i diferenciranje po naziranju na opće židovska pitanja.

Ko hoće da saradjuje u javnim poslovima, a pogotovo, ko hoće da u javnim poslovima vodi upravu, treba da vodi računa o svim smjerovima, o svim strujama, što se pojavljuju unutar stanovite sfere, stanovitoga kruga.

U svakoj široj zajednici imade diferenciranih i socijalnih i kulturnih manifestacija, a često i bitnih razlika u načelnom shvaćanju novih pojava, novih pokreta.

Zastupstvo dakle jedne šire zajednice treba da bude vjerna slika sviju onih smjerova, što su se u toj zajednici pojavili.

Novi izborni red daje svakoj grupaciji mogućnost, da prema snazi svojoj udje u zastupstvo.

Po mišljenju nekih involviše to borbu, a jer perhoresciraju borbu, voljeli bi izbor po ličnostima, a ne izbor po listinama.

Borba o sebi nije nikakovo zlo; borba je znak energije i života. Vodi li se moralno, snagom argumenata, iz borbe će se iskristalizovati jasna slika cjeline prema čvrstim konturama pojedinih dijelova.

U sebi zdrava i moralna ideja ne treba demagogije, koja može da znači impulzivnost pojedinih lica, ali ne znači jakost neke ideje.

Ne treba tajiti, da i unutar zagrebačkoga židovstva postoji diametralna razlika u naziranju na temeljna židovska pitanja.

Ali, jer židovska bogoštovna općina treba da bude afirmacija židovstva, logično je, jasno je i moralno nužno, da u zastupstvo židovske općine udju, i upravu vode lica, koja će to židovstvo afirmirati i zborom i tvorom, a po tome ga jačati i iznutra i naprama vani.

Negativnim, to jest židovsko-negativnim elementima ne smije se povjeriti općinska uprava.

To bi bila rezignacija, koja vodi do uništenja.

Materijalističko shvaćanje zadatka jedne bogoštovne općine u njenom zastupstvu, u njenoj upravi nije potrebno.

Ta bogoštovna je općina centar socijalnih i kulturnih interesa velike skupine ljudi, koji od općine traže i ištu realizovanje i takovih vrednota, što se tek oduševljenjem i idealizmom dadu postići.

Za takav rad treba aktivne afirmacije i stoga će novi izbori morati iznijeti u zastupstvo samo takove općinare, kojima je u vidu:

jedinstvo općine uz poštovanje ustaljenih različitih obreda i kultusnih pitanja, po tome da valja udovoljiti opravdanim potražbama pojedinačnih kultusnih udruženja;

da valja ne samo ušćuvati, nego izgraditi i unapredjivati socijalno karitativne institucije, što ne postoje i što će se ukazati po vremenu nužne;

da treba izgraditi židovsku školu do jednog savršenog odgojnog instituta u obziru učiteljstva i u obziru pedagoških pomagala, a poglavito u obziru židovske nauke;

da je zadatak općine moralno i materijalno podupirati razna židovska društva, u kojima se manifestuje židovski duh, potpomažući njihovo plemenito takmičenje u realizovanju viših ciljeva gajenjem druževnosti i podignućem jednog židovskog doma;

da se naša općina ne smije odalečiti od inih družica u državi, nego da joj valja podržavati što tjesnije veze sa svim općinama i sa Savezom općina i da time jača smisao solidarnosti u dobrom i plemenitom;

da je naša, ma i snažna općina tek neznatni dio svekolikoga židovstva, i da mora voditi računa o pitanjima, što su zajednička cijelomu židovstvu —

znači, da je mjesta u općinskom zastupstvu samo onima, kojima je u vidu in-

teres židovstva u najvitalnijim njegovim pitanjima i koje čine raison d'être same općine.

Posmatrajući idući izbor sa ovoga objektivnoga, ali jedino ispravnoga gledišta, ne sumnjamo nimalo, da pri postavljanju kandidacionih listina ne će odlučivati ni pojedinačna lična ambicija, ni pojedinačna lična simpatija, ni lični obziri.

Nad osobnostima stoji ideja.

Ova valja da u izboru iznese pobjedu.

H. b. E.

Predavanja dra. Nahuma Goldmanna u Zagrebu.

U četvrtak, dne 3. ov. mjes. održao je g. dr. Nahum Goldmann iz Berlina predavanje o temi »Židov kao stvaratelj«. U predavanju, koje je trajalo preko jednog sata, a koje možemo samo u glavnim crtama donijeti, razlagao je ovo:

Ona osebita duševna struktura modernog židovstva ili pojedinog Židova, koju označujemo kao zadnji uzrok svih židovskih pitanja, vodi do problema stvaranja. S kojega god stajališta analizirali modernog Židova dolazimo do jedne tačke, gdje nailazimo na neke prepreke, koje mu onemogućuju, da postane stvaratelj. Nastaje pitanje, na čemu se temelji ta nesposobnost stvaranja i koji su putevi, da se te prepreke odstrane.

Čovjek postaje stvaratelj iz osjećaja nezadovoljstva i posmatrajući čovječanstvo možemo razlikovati 2 tipa stvaratelja. Prvi je tip naivnoga, djetinjega čovjeka, koji stupa punom vjerom u svijet i biva od njega razočaran, te ili propadne u pesimizmu ili nalazi snagu da bijegom iz realnosti sebi sagradi drugi svijet, transcendentni. Stvaralački akt sastoji u stvaranju djela.

Ovome tipu suprotstoji kritični, koji je s početka nezadovoljan, koji ne biva razočaran. Mogli bi ga nazvati i tipom optimista. Taj ne postaje tek stvaratelj, on je već od prvog časa stvaratelj. Prvi je korak u život pitanje, a drugi odgovor. Njegova stvaralačka aktivnost ograničuje se na ovaj svijet. Hoće da popravi zbilju. Stvaralački akt sastoji u stvaranju zbilje.

Kriterij stvaralačkoga akta naivnoga karakterizira momenat izolacije. I kao što je stvaratelj izoliran tako je i djelo izolirano a i čas stvaranja. Za drugi tip karakterističan je momenat vezanosti, totalitet kolektivnoga organizma. Ne stvara pojedinac već zajednica. Pojedinac može da nabaci problem, da stavi zadatak, da nađe put, ostvarenje samo zajednica. Ali i objekat stvaranja, zbilja, je nešto totalnoga, kao što i vrijeme ima za pretpostavku kontinuitet vremenskoga bivanja.

Židovi pripadaju drugome tipu. Već je prvi pojav židovske povijesti plastičan izražaj toga tipa. Nepoznajemo jedne epohe u povijesti židovskoga naroda, gdje bi se on pokazao kao naivan. Naša biblija počinje mitosom o izgonu čovjeka iz raja. Specifično je naše djelo, da smo svijetu dali moral, t. j. da smo čovjeka iz naivnoga raja stavili u realni život, da smo stvorili kritičnoga čovjeka. Dali smo mu novi raj, što ga prorok naziva mesijanskim vremenom. Karakteristična i odlučna je bezuvjetna vjera, da se ima sve realizirati u ovome svijetu. Ne poznajemo bijeg u irealnost.

Kako je židovstvo svoje naziranje pokušalo da provadja?

U prvoj epohi, profetizmu, koji je vjerovao u magiju riječi, nije pokušaj uspio. U drugoj, najvećoj epohi, tahumskog židovstva nastoji se cilj, posvećenje života, postići nizom zakona, koji uređuju taj život. Djelo nije uspjelo, jer je prekinuto galutom. Tragičnost ne leži u tome, da smo izgubili zemlju i jezik, već da smo istisnuti iz realnoga života, što smo htjeli ostvariti tuđu zbilju.

Nastaje pitanje, što ćemo sa stvaralačkim nagonom u nama? Galutsko židovstvo zadovoljilo se time, da ne stvara djela, već da pripravlja zbilju, koja će jednoć doći. To je tako nešto heroično, da nam je teško zamišljati se u takovo držanje. Nemoć je zamisliti, da jedan narod vječno tako djeluje, da stvara nešto imaginarnoga. Slom toga heroizma zovemo asimilacijom. Ko je proučio perijod povijesti prije asimilacije mogao je svagdje vidjeti neizmjernu smalaksalost i umor, te želju da opet stupimo u zbilju i da stvaramo.

Emancipacija je prema tome pokušaj pomirenja sa zbiljom, da opet postanemo stvaratelji i da se dovinemo time najvećoj sreći. Onda prošlo je 150 godina i možemo razabrati dva puta, kojim su Židovi pošli kao stvaratelji. Na prvom zadržali su još temeljnu židovsku formu: stvaraju tuđu zbilju. Rezultat nastojanja je negativan. Oni su sposobni da ruše ali ne mogu da grade. (Vidi rusku revoluciju, gdje u drugoj epohi, gradjenja, Židovi bivaju potisnuti od Rusa.)

Još je interesantniji drugi put, gdje ne stvaraju zbilju, gdje hoće da stvaraju djela. Ali i ovdje je rezultat negativan, jer nam nije dano da indiferentno stojimo prema svijetu i zbilji i da stvorimo transcendentni svijet.

Koji je dakle put, da moderni Židov opet postane stvaratelj u najvišem smislu? Povratak je to u zbilju vlastitoga života. Židov više je vezan uz cjelokupnost svoga naroda no svaki drugi. Svi mi zajednički stvaramo, a ne pojedinac, heroj. Djelo je anonimno i stvaratelj je anonimn. Samo ako ćemo svi ispuniti i taj sitan svakodnevni rad u životu, doživjet ćemo opet svoju renesansu, vrijeme, kad ćemo opet moći stvarati.

Predavač završuje pričom, kako je jedan hasid došao rabiju i potužio mu se, da nikad u subotu nije još osjećao djelovanje nešama jetera, našto mu rabi rekao, da valjda ne moli svaki dan svaku i najmanju molitvu.

Ako židovski narod još ima nade, da će doživjeti još jednom svoju subotu, narodnu renesansu, tad moramo znati, da nam valja prije toga savjesno izvršiti sitni

svakodnevni rad, da ispunimo sve svoje dužnosti.

Dugotrajnim odobravanjem nagradilo je općinstvo duhovita razlaganja predavača.

Sir Wyndham Deeds u Holandiji.

Sir Windham Deedes, palestinski časnik na raspoloženju, boravio je ovih dana u Holandiji, te je tom prilikom dao izjavu o svojim iskustvima u Palestini, o principima po kojima palestinska vlada upravlja zemljom, o njenim planovima i o izgradnji narodne domaje Jevreja.

U čast engleskog gosta priredio je S. v. d. Bergh, član velikaške kuće i vodja Keren Hajesoda u Holandiji, u svojoj vili doček. Sir Deedes ocrtao je toplim riječima rad haluca u zemlji, procvat jevrejskog jezika, te je nastojao opravdati držanje palestinske vlade i upravne metode sir Herberta Samuela. Vjeruje, da je cionizam jedan od najvažnijih pokreta u povijesti kulturnog čovječanstva, i da ga čeka velika budućnost. Britska će vlada upravljati izgradnjom prema principima najstrože pravde, podupirati će izgradnju »national homea«, a da kraj toga ne povrijedi prava Arapa.

Na večer istog dana priredio je kura-toraj Opbouwfonds doček, na kojem je Sir Deedes u intimnom krugu prikazao razvoj izgradnje, i odgovarao na mnoga pitanja prisutnih.

17. decembra održao je javno predavanje, što ga je priredilo Englesko-holandijsko udruženje. Akoprem je pristup bio dozvoljen samo uz ulaznicu, a sir Deedes je govorio engleski, prisustvovalo je više stotina osoba, poglavito intelektualaca, koji su dvosatne izvode govornika saslušali s velikom pažnjom.

Sir Deedes drži Palestinu zemljom materijalno siromašnom, no tim bogatijom duševnim blagom, koje je za cio svijet od velikog značenja. »Što nam je donio materijalizam, koji sve više preuzimlje maha? Rat 1914. i još gori mir 1923. Od onih mnogih pitanja, koja bi trebao prikazati, govorit ću samo o pet njih i to 1. o cionizmu s jevrejskog stajališta. 2. o cionizmu s općeg stajališta. 3. o praktičnim mogućnostima izgradnje. 4. o arapskom pitanju. 5. o zadaćama britskog carstva.

Kako treba ocijeniti naciju i njen nacionalizam? Kako jednu osobu ne možemo ocijeniti prema njenoj vanjštini, tako ne možemo ni narod prema njegovim vanjskim oznakama ocijeniti. Moramo se pitati, što je taj narod učinio u svojoj prošlosti, kakova mu bijaše povijest, kakova će mu biti budućnost, njegovo djelo i njegov konačni cilj. Shvatimo li narodnost ovako, tad je ona neovisna o mjestu i vremenu. No kako duša potrebuje tijelo, tako ni narod ne može da bude bez tjelesnog bivstvovanja. Ovo tjelesno bivstvovanje naći će jevrejski narod u svojoj narodnoj domaji u Palestini. Ima ljudi, koji vjeruju, da čisto duševni cionizam dostaje. No ne može da bude duševnog cionizma bez materijalne baze. Egzistencija ovih dvaju nerazdruživih elemenata pokazuje se danas u Palestini. Prvo radom za jevrejski univerzitet, drugo radom za jevrejske kolonije. Govornik drži ponovno ožvljenje jevrejskog jezika najvažnijim faktorom.

Svaki individuum treba govor, a ne može ni narod živjeti bez svoga jezika. Naravno je, da nije moguće sjediniti svih 15 milijuna Jevreja, što žive na svijetu, u Palestini. No oni, koji će ostati u diaspori, dobit će nov poriv iz duševnog centra Jevreja u Palestini. Kao državljani bit će lojalni spram naroda, u kojem žive, no veza duševne vjernosti vezat će ih sa svim Jevrejima, napose s onima koji su u Palestini. Govornik bi želio, da bi svaki Jevrej barem jedamput u svom životu poduzeo putovanje u Palestinu, da tako ojača svoj jevrejski duh. Osnutak jevrejske zajednice u Palestini bio bi od velike važnosti po pobijanje antisemitizma.

Govornik raspravljao je zatim o cionizmu kao pokretu rastavljenom od svoje jevrejske baze. Svijet mu se čini kao vrt pun korova, u kojem cvijeće idealizma i ljubavi prema bližnjemu samo gdjegdje cvate. Kao što djelo crvenog krsta i poduzeće Nansenovo, drži on i cionizam takvim cvijetom, jer ide za uzvišenim ciljevima. Djelo haluca, promatrano iz blizine, jedinstveno je u svojoj vrsti. Oni rade za ideal, a ne za svoje interese. Ostavljaju duševnu djelatnost, što su je s uspjehom vršili, da za svoj ideal vrše težak tjelesni rad. Svijet treba ovakav idealizam i mora nastojati, da ne nestane iz njegovog vrta. Govornik nalazi se sretnim, što je kroz tri godine mogao potpomagati cionizam.

Često se čuje pitanje, da li je ostvarenje cionizma praktički moguće. Uvjerenje je govornika i britske vlade, da je ostvarenje cionističkih nastojanja lako provesti. To zajamčuju uspjesi učinjeni unutar prošlih dviju godina. Pusta zemlja učinjena je plodnom; močvare su isušene, sela sagrađena. Za izgradnju treba novaca, mnogo novaca. Ovaj novac mora se namaknuti, jer se bez njega izgradnja ne može izvesti. Postignut će se time nešto veliko, stvorit će se nešto, gdje prije ne bijaše ništa.

Važna je tačka arapsko pitanje. I ako ono priječi razvitak narodne domaje, ne drži ga govornik tako važnim, kako ga neke engleske novine prikazuju. Ne može da shvati, kako bi se moglo dopustiti, da Arapi vladaju Palestinom, jer je ova zemlja internacionalna i takovom se mora smatrati. Arapi imadu neku maglovitu bojazan pred jevrejskom kolonizacijom, akoprem im se momentano ne prave nikakove poteškoće, niti im se krše prava. Njihov otpor bio je isprva pojačan prevelikim zahtjevima Jevreja, kao i huškanjem stanovitog djela engleske štampe. Napose se u tome ističu dva engleksi lorda, koji bi na svakom području htjeli provesti diktaturu svojih želja, a u ovom pitanju im držanje određuje antisemitizam. Arapsko pitanje treba posmatrati i s druge strane, i to kao arapski nacionalizam. Ovaj se uvelike razmahao, nakon što su Arapi sa sebe stresli turski jaram! Sva obećanja, što je engleska vlada za vrijeme rata dala Arapima, moraju se izvršiti u koliko se još izvršila nisu. Sva se ova obećanja odnašaju na arapske zemlje, izuzev Palestine. U Palestini ne će Arapi nikada dobiti pravo samostalnosti. Govornik je uvjeren, da će kraj taktične uprave nadoći vrijeme, kad će Arapi znati cijeliti englesku politiku. Upoznat će, da je jevrejski nacionalizam u Palestini bratski pokret, koji će svojim zapadnjačkim značajem i financijskim sredstvima arapskom nacionalnom pokretu biti od velike koristi.

Držanje britske vlade izazvalo je mnoge kritike, koli s jevrejske, toli s arapske strane. Evidentno slijedi iz toga, da je držanje vlade bilo nepristrano. Jevreji se tuže, da se njihova nastojanja oko izgradnje narodne domaje dovoljno ne potpomažu. Oni kod toga zaboravljaju, kako se dugo moralo čekati na mandat, i da je položaj, što se tiče Turske, kroz dugo vrijeme bio nesiguran. Nakon žalosnog incidenta, što se u samoj zemlji zbio (u Jafi 1921.), trebalo je razvojem tako upravljati, da se izbjegnu sva trvenja. U zemlji, kao što je Palestina, uspjeh je moguć samo onda, ako se unutarnji mir uzdrži. Postignuće ovog cilja drži engleska vlada najvažnijom svojom zadaćom. Na jevrejskoj strani ne smije se zaboraviti, da Balfourova deklaracija još uvijek stoji čvrsto u punom opsegu. Mnogi se spitiču o to, što jevrejska kolonizacija unutar prošlih triju godina nije premašila 30—35.000. Razumljivo je, da se ne smije dozvoliti useljivanje u većem opsegu, nego što to dozvoljava gospodarski položaj zemlje. Useljivanje ne koči samo težak gospodarski položaj zemlje, već i pomanjkanje novca. to će više novca unići, tim će i useljivanje jače porasti. Govornika osobito zadovoljava kvalitet useljenika i njihov visoki idealizam. Svi oni nastoje, da jevrejski bude jezikom jevrejske imigracije. Važna je činjenica, da u Palestini 98 po sto jevrejskog pučanstva govori jevrejski. Prema zadnjim izvještajima, što ih je govornik primio od inženjera Ruthenberga, veliki će njegov plan biti doskora ostvaren. Što se zemljišta tiče, raspolaže narodni fond većim kompleksom, nego što ga može kolonizirati. Kad će biti potrebno zemljište u većoj količini, vodit će se briga o tome, da ga dovoljno bude na raspolaganju.

Kako i Jevreji, tako nemaju ni Arapi pravo na jadikovanje. Englezi su se pobrinuli za osnutak vjerskih i upravnih korporacija, a prije svega za izgradnju škola. Državi dana je konstitucija tako liberalna, kako se iznaša kod tako mladih država ove konstitucije.

Najvažnije, što je Engleska učinila za Palestinu, je prema mišljenju govornika imenovanje Sir Herbert Samuela za High Commissionera. Nitko ne bi ovu tešku i odgovornu zadaću mogao tako vanredno i taktički ispuniti kao on.

Zadaća, što si je stavila britska vlada, jedinstvena je u povijesti. U ime cijelog svijeta imala bi upravljati zemljom, koja je važnija od bilo koje druge, pače i od same Grčke, zemljom, koja je svijetu dala dvije religije, a sveta je trećoj, zemljom, koja predstavlja most, koji veže kulturu zapada s novonastalim zajednicama Istoka. Engleska će svoju zadaću tako izvršiti, da će Palestina postati središtem svih duševnih struja i pokreta. Na tome će poraditi Jevreji i hrišćani.

Pri zaključku skupštine burno se povladjivalo govorniku, a predsjedatelj skupštine, sudac Kraneuburg, zahvalio mu se toplim riječima na njegovim izvodima, jednako važne po hrišćane i Jevreje. — U »Algemeen Handelsblad«, »Telegrafu« i »Nieuwe Rotterdamsche Courant« izašli su opširni izvještaji o govorima Sir Windham Deedesa.

Zar više od sentimentalnosti?

Piše dr. Jacques Adler, Leipzig.

Današnje prilike sile jevrejski svijet, da se odluči, što će se dogoditi. Dogodjaji u srednjoj i istočnoj Evropi nanovo su iznijeli osnovne probleme cionizma. Položaj se jevrejske zajednice u svim krajevima silno pogoršao. Kao činjenice, koje karakteriziraju situaciju, navadjamo prevladanje antisemitizma na gotovo cijelom kontinentu, anticijonističke kritike o pravu Jevreja na narodnu domaju u Palestini, ekonomsku propast jevrejskih masa, nemoćno čekanje jevrejskih iseljenika pred zatvorenim kapijama prekomorskih zemalja. Kongres američkih Jevreja posvetio je ovom stanju stvari rezolucije, koje nam pružaju živu sliku kršenja jevrejskih prava, opadanja i kočenja jevrejskih sila.

A što kaže jevrejstvo na pokušaj, da ga se podjarmi u položaj parijskih naroda? Pitanje ovo nije novo. Zadnji puta bilo je stavljeno pred 30 godina, a jevrejski je narod na nj odgovorio moćnim narodnim pokretom, koji je u kongresnom cionizmu našao svoj izražaj. Bio je to revolucionaran pokret, koji je poduzeo borbu sa sudbinom jevrejstva. Što su Herzl i Nordau s tribune jevrejskog parlamenta objavljivali, bilo je njihovim savremenici nešto nečuvano. I ako im nije uspješlo, da ostvare svoje političke ciljeve, koje su oni formulirali u »charteru« za jevrejsku narodnu domaju u Palestini, to je ipak cionizam onog vremena na svim područjima jevrejskog života probudio jevrejski duh, što je historijska činjenica.

Ondada smo se privikli na cionizam. Nekada revolucionarna novotarija, očekivna uzbuna protiv nedostojnih životnih prilika, došao je cionizam danas u mnogo tiši tok, postao je tako rekuć tradicionalna čest jevrejskog građanskog svakidanog života. Kraj ostalih društvenih obaveza jesmo i cioniste, kraj drugih svrha dajemo i za Palestinu, rado slušamo dobre govornike i rado gledamo lijepe filmove. Zamašitost osobne odluke vidi se samo u odmerivanju financijskih žrtava. Divimo se halucima, začudjeni smo zbog njihove hrabrosti, jer poduzimlju ono, što je zapravo nužna konzekvenca cionističkog priznanja, a to je vezanje svoga bića uz Palestinu.

Da li je igra s društvima onaj cionizam, koji bi danas, jače nego u danima prvog kongresa, trebao da bude odgovor jevrejskog naroda na nečuvana potlačivanja, kršenja prava, pogrde, podjarmljivanje i progone? Sama sentimentalnost ne će dovesti do promjene u grupaciji onih realnih, gospodarskih i političkih faktora, koji danas rade na našu štetu. Darovi, koji nikoga ne bole, rezolucije, koje nikoga ne vežu, ne će izmijeniti položaja, gdje nas »numerus clausus« duševno, antisemitska propaganda moralno, a izgoni, pravna kršenja, bojkot i plačke gospodarski uništavaju. Apeli na razum i čovječanstvo, molbe i zaklinjanja ne koriste. Protiv svega toga imade samo jedno sredstvo, a to je ostaviti zemlje, u kojima je Jevrejin potlačen, te izgraditi u Palestini domaju na osnovu prava, što nam ga je dao Savez Naroda. Ovo bi bio cionizam, koji nije produkt sentimentalnih emocija, već odluka iz ljute nevolje.

Hoće li se današnji Jevreji odlučiti za ovakav cionizam, hoće li svom silom svoje ličnosti uznastojati, da sebi i svojoj zajednici osiguraju dostojno bivstvovanje? Kad bi bio ispravan nazor, što ga veliki ljudi imadu o Jevrejima i jevrejstvu, morao bi se cionistički pokret iz mirnog toka organizacije pretvoriti u bujicu, čiji tok ubrzava povrijedjena čovječanska čast, pogaženo pravo i ugrožena egzistencija. Pred snagom ove odluke pale bi sve zapreke, materijalne bi snage jevrejskih masa još uvijek bile dovoljne da fundiraju naseljenje u Palestini.

Ne učini li se pako ništa, ostanu li tužbe i protesti jedini izražaj na nanešene nam nepravde, ostanu li cionizam i nadalje u onoj ograničenoj formi pitanja društava i organizacije, tad bi se spram jevrejskog problema htjeli postaviti na drugo stajalište. Nema ništa gorega nego pogled na izbatinanog, koji se drži, kao da se nije ništa dogodilo. Ništa ne vrijedja više ponos, nego pogled na trgovanja, što pružaju časovitu dobit; na trgovce, što žive iz dana u dan, te izbjegavaju opasnosti, umjesto da se s njome bore, bez osjećaja su odgovornosti spram budućnosti; slijede sve mode, no od svoje sopstvenosti zadržali su samo formu bez sadržaja. Ako su jevrejske mase već u tolikoj mjeri potpale pod razorni utjecaj jedne propadajuće kulture, tako da više ne mogu slušati zapovijed nacionalnog samopoštovanja, tad nam se jevrejski problem ukazuje u drugom svijetlu, i to kao pitanje ličnog uzdržavanja. Jevrejin, koji ne će, da bude građanin drugog reda, ostaviti će one kod njihovog novca i njihovih posala, te će potražiti put u svoju domovinu. To bi onda bio skrajni slučaj.

Nadamo se, da još ni sada cionistička inicijativa ne dolazi prekasno za pokret jevrejskih masa, i da cionizam kao i sve ono, što uporedo s njime koraca, da nije puka neobvezatna sentimentalnost. Očekujemo, da će ponižavanja, što nam se dobacuju u tisućama pamfleta, i kod najmirnijeg Jevreja probuditi ponos i ogorčenje. Cionističke vodje jesu u pripravi; oni poznavaju put, za sebe bi ga lako i bez tuđe pomoći našli. Narod ih treba, pa stoga muževi kao Weizmann Ruppin, Sokolov te mnogi drugi rado žrtvuju snagu i zdravlje za stvar onih, koji u buci svojih poslova ne čuju glas, koji preko tisućljeća govori k duši jevrejskog naroda.

Keren Hajesod.

Prvo zasjedanje američkog Keren Hajesod Councila. Dne 3. decembra održana je u New-Yorku prva sjednica američkog K. H. Councila, na kojoj je učestvovalo 120 delegata iz sviju jevrejskih centara Sjedinjenih Država i oko 350 gostiju, Keren Hajesod radenika iz New-Yorka i okolice. Predsjedatelj, Mr. Samuel Untermeyer, nazvao je u skupštini u svom pozdravnom govoru kao pravno izabrano zastupstvo od 70.000 plaćaoaca K. H. iz svih Sjedinjenih Država. Napomenuo je tom prilikom, da je zbog glasina, prema kojima bi američki K. H. neracionalno gospodario, dao po International Accounting Bureau pregledati knjige Keren Hajesoda. Ovaj najveći revizijski institut svijeta nije trgovačkom poslovanju američkog K. H. mogao ni u čem prigovoriti. Ni-

jedan cent nije bez potrebe izdan, pa su zbog toga sve ove glasine neopravdane.

Treasurer, Mr. Hermann Conheim, izvijestio je, da je od jula 1921. do jula 1922. unišlo 1,635.887.88 Doll, dok je od jula 1922. do jula 1923. unišlo 2,110.390.84 Doll. Uvećanje iznašalo je prema tome 30%, ako ovo uvećanje ustraje, može se za ovu godinu računati sa 3 milijona dolara. Što se tiče izdataka upozorio je Mr. Conheim, da ih u tolikoj mjeri ne čini Central Office, koliko lokalni biro, koji zbog uvećanja djelatnosti ne smiju sustati pred većim izdacima. Ukupni izdaci iznašali su 368.000 Doll, od toga otpada 84.000 na američki glavni biro, koji je prema tome svoje izdatke spram prošle godine smanjio. Početkom jula imao je američki K. H. bankovnu rezervu od Dolara 453.875.59. Ova je rezerva mjesečnim prenosima sasvim iscrpljena, tako da se 1. decembra moglo samo 50.000 dolara doznati glavnom birou u London.

Dr. Weizmann objasnio je principe, koji ga kod njegove političke djelatnosti vode. Odbio je sve prigovore raznih kritičara, a napose kritike, što se nisu nabavila državna dobra, jer su ova gotovo bez vrijednosti, te što se zemljište kod Beisana prepustilo Arapima. Radi se o tako malenom komadu zemlje, koja je još i prije pripadala tomu Arapinu, da bi ga se moglo pokriti paprom, što ga ispunjuju odnosne kritike.

Dr. Ruppin držao je opširan palestinski referat, dok je Mr. Morris Rothenberg govorio o djelatnosti K. H.

U rezoluciji pristalo se uz princip masera, akceptovao se palestinski budget, kako ga je primio karlovarski kongres, izraženo je zadovoljstvo s upravom K. H. Pozvalo se nadalje sve Jevreje, da se sjedine u Keren Hajesodu kao širokoj bazi izgradnje Palestine.

Nakon odulje debate zaključeno je, da se Officers, t. j. vodeći činovnici, ne biraju po Councilu, već po Board of Directors, koji će na ovom zasjedanju Councila biti izabran.

Jevrejske radničke organizacije u Americi priređuju 150.000 dolara — drive u korist jevrejskih radnika u Palestini. Organizovani jevrejski radnici Amerike započet će doskora akcijom oko sabiranja iznosa od 150.000 dolara u korist jevr. radnika u Palestini. Tajnik organizacije Max. Pine, izjavio je, da će kod ovog drive suradivati mnoge prominentne radničke vodje Amerike, tako da je uspjeh gotovo zajamčen. 80 radničkih vodja New-Yorka pristalo je na jednoj neoficijelnoj konferenciji uz ovaj plan. U oduljem govoru prikazao je Pine kritički položaj jevr. radnika u Palestini. Izjavio je, da je dužnost svih jevr. radnika, da pruže ruku svojoj braći u Palestini, no ne samo prijaznim rezolucijama, već i zbilskom pomoći. »Za mene nije od važnosti, zovete li to cionizmom ili ne«, rekao je Pine. »Znam samo, da jevr. radnici Palestine s pravom očekuju, da će ih američki jevr. radnici potpomoći, već s obzirom na tešku borbu, što je oni tamo vode za svoju egzistenciju, kao i za izgradnju zemlje. Naša je dužnost, da ih pomognemo«.

Iz židovskog i cionističkog svijeta.

Izjave egzekutive k odstupu dra. Solovejčika. O odstupu dra. Solovejčika kao člana cionističke egzekutive, daje egzekutiva slijedeću izjavu:

Kao razlog svome odstupu navadja g. Solovejčik, da egzekutiva nije udovoljila njegovom zahtjevu, da se smjesta otpusti politički sekretar dr. L. I. Stein. Egzekutiva raspravljala je o ovom zahtjevu dra. Solovejčika na dvije sjednice, te ga je tom prilikom odbila. Samo je dr. Solovejčik glasovao za svoj prijedlog. Zahtjevu se nije udovoljilo zbog toga, što razlozi prema mišljenju egzekutive ne bi mogli opravdati ovakav korak.

Egzekutiva žali postupak dra. Solovejčika. Odbila da se upusti u javnu diskusiju o stvarima, koje se tiču ove izjave, jer se odnašaju na vladu i na strane korporacije. Egzekutiva predložit će cijelu ovu stvar akcijom komiteju na ispitane.

Poziv Martina Bubera na sveučilište u Frankfurtu. Dr. Martin Buber dobio je poziv za tumačenje židovske vjerske znanosti i etike na sveučilište u Frankfurtu. Kako doznajemo ne radi se o profesuri ili lektoratu, već o specifičnoj jednoj uredbi sveučilišta u Frankfurtu. Sveučilište u Frankfurtu nema teološkog fakulteta pa su pojedine vjerske zajednice osnovale teološke stolice u formi slobodnih naloga za predavanja za koje im pristoji pravo da predlažu kandidate. Bogoštovna općina u Frankfurtu bila je predložila dr. Nobela, no on je umro dan prije potvrde poziva. Nakon smrti dra. Nobela presentirala je općina u Frankfurtu dra. Martina Bubera, pa je taj prijedlog po ministarstvu prosvjete potvrđen.

Akcija za Geulat Haarec u Americi. Istodobno s Membership kampanjom započela je cionistička organizacija Amerike s intenzivnom propagandom za prodaju zemljišta novog vrtlog grada Palestine. Akciju preporuča dr. Weizmann, koji u svojem statementu kaže: »Svaki novi dunam zemlje, što ga u Erec Izraelu kupuje Jevrejin, svaka nova kolonija jača našu poziciju i dovadja nas našem cilju bliže. Akciju preporučuju još dr. Ruppin, predsjednik američke cionističke organizacije Louis Lipski, član egzekutive Judge Rosenblatt, direktor palestinskog departmana Rosenberg. Važna je još obavijest

Budućnost Palestine je obezbijedjena. Glavni biro Keren Hajesoda Amerike primio je dopis rabina dra. Josipa Silvermanna, u kojem on opisuje svoje dojmove, što ih je primo na svom putovanju po Palestini. U jednom telegramu iz Jerusolima javlja: »Djela Jevreja nadmašila su sva moja očekivanja. Budućnost Palestine je obezbijedjena«.

Prva konferencija židovskih učitelja u Poljskoj. Dne 24. decembra održana je prva konferencija židovskih učitelja i učiteljica u Poljskoj. Kod otvorenja konferencije, koja se održala u Varšavi bilo je zastupano 110 učitelja, koji su zastupali 80 škola. Nisu bile zastupane škole koje pripadaju zapadnoj Poljskoj. Ondje imadu 203 škola (103 pučkih škola, i 100 zabavišta), zatim 3 potpune gimnazije sa židovskim nastavnim jezikom. Konferencija trajala je nekoliko dana i stvorila važne zaključke u nastavnim i staleškim pitanjima.

Ben Avi istupa iz redakcije »Doar Hajoma«. Osnivač i glavni redaktor »Doar Hajoma«, Itamar ben Avi, koji sada u New Yorku boravi, poslao je redakciji njujorškog »Morning Posta« pismo slijedećeg sadržaja:

»Iz razloga, o kojima ovdje nije mjesto da raspravljam, obavijestio sam jučer društvo Hasolel o mom odstupu kao glavni redaktor Doar Hajoma i Palestine Weekleya u Jerusolimu«.

Čehoslovačka vlada dariva Jevrejsku narodnu Biblioteku. Jevrejskom narodnom vijeću u Pragu saopćeno je, da će vlada Čehoslovačke biblioteke u Jerusolimu darovati veći broj knjiga. Radi se o publikacijama ministarstva vanjskih djela i ministarstva za prosvjetu.

Četiri židovska zastupnika u Soluni. Iz Soluna javljaju: Gotovo svi Židovi Soluna ustegnuli su se u znak prosvjeda protiv uvođenja posebnog židovskog izbornog sektora od glasovanja. U židovskom sektoru predano je svega 72 glasa. Grčka je vlada dala u parlamentu solunskim Židovima četiri mjesta pa su židovski zastupnici Isak Alhanati, Jonas Janelides, Jezua Lajas i Levi. Predstojništvo bog. općine dalo je ostavku, jer smatra ustezanje od glasovanja kao krnjenje svoga autoriteta.

Iz Palestine.

Dogovori Sir Herberta Samuela s kraljem Huseinom od Hedžasa. Colonial Office obavijestio je sir H. Samuela službeno o posjeti kralja Huseina u Amani, glavnom gradu Transjordanije. Na osnovu ove obavijesti pošao je sir H. Samuel u Aman, da tamo dočeka kralja Huseina. Tom će se zgodom povesti razgovor o Panarapskoj Konfederaciji, kako bi se prema englesko-arapskom ugovoru imala osnovati, te o njenom odnošaju spram Palestine.

Kako arapski »Nukatan« javlja, stavio je kralj Husein palestinske Arape pred alternativu, da pristanu na priključak Palestine ovome arapskom savezu uz istodobno priznanje Balfourove deklaracije, ili da se Palestina isključi iz ovog saveza, te da se stvori arapska konfederacija, u kojoj bi učestvovali Hedžas, Transjordanija i Mezopotamija. U prvom slučaju dala bi engleska vlada izjavu, da u Palestini ne namjerava uvesti gospodstvo jevrejsko, već će u Palestini stvoriti domaju za one Jevreje, koji u njoj namjeravaju obitavati, konformno, kako je to i u bijeloj knjizi engleske vlade iznešeno. Kako se glasa, doći će i Feisul, kralj Mezopotamije u Aman, da se tamo sa svojim ocem kraljem Huseinom dogovori.

Arapske vodje u Palestini telegrafirali su kralju Huseinu, da ne potpiše ugovor s Engleskom, ako se iz njega ne briše stavak o priznanju cionističkog režima u Palestini.

Rascjep medju Arapima u Palestini. Iz Jerusolima javlja židovski dopisni ured: »Meraad eh Sherka« tuži se u jednom članku da je u palestinskom pučanstvu zavladalo veliko strančarstvo. Mnogi muhamedanci žele, da se vrate u Tursku. Oni su Arapi po qeziku, a Turci po qecu. Drugi opet hoće, da dodju pod vladu Hedžasa. To su mladi ljudi, koji su služili pod kraljem Feizulom. Jedna treća grupa želi uz-

držanje britskog mandata, te je uvjerenja, da bi bez britanske vlasti nastao kaos u Palestini. Jedna daljnja grupa hoće sjeđinjenje Palestine s Egíptom, a inade i takovih koji bi htjeli Palestinu imati pod francuskim mandatom. I hrišćani su rasčepkani. Ortodoksna općina, sniva o ruskoj restauraciji i povratku cara. Mnogi opet drže najboljim britski mandat. Latinska općina htjela je Palestinu pod francuskim mandatom. Jedan dio Židova zadovoljan je britskim mandatom jer su uvjerenja, da je Velika Britanija jedini mogući protektor Balfourove deklaracije. Drugi opet žele sporazum s arapskim pučanstvom, koji kulminira u podizanju Palestine nezavisne od britskog imperija. Drugi opet vide spas u komunizmu. Konačno imade Židova, koji uvijek imaju putnicu strane vlasti. Oni stanuju u Palestini ali nisu Palestinci.

Sveopća hipotekarna banka Palestine ovlaštena je, da izdaje založnice. Palestinska vlada podijelila je sveopćoj Hipotekarnoj Banci (General Mortgage Bank) pravo, da izdaje založnice. Izdavanjem započet će se tijekom idućeg tjedna, jer se zbog poteškoća, koje su nastale radl novog palestinskog zakonodavstva, izdavanje moralo vječito odlagati.

General Mortgage Bank of Palestine započela je svojom djelatnošću prošle godine. Osnovana je po Keren Hajesodu, koji joj za pokriće troškova kod osnivanja stavio 3000 funti na raspolaganje. Glavnica iznaša 300.000 funti, od toga je već 75.000 uplaćeno. Akcije u vrijednosti od 50.000 funti preuzeo je Jewish Colonial Trust, a za 15.000 Keren Hajesod. Osim toga investirao je Keren Hajesod u ovu banku još 39.500 funti u obliku hipoteka. Jedan dio ove svote poslužit će, da Keren Hajesod uveća svoj dio, dok će mu se drugi dio povratiti u obliku založnica. Od ovog novca podijeljeno je 324 zajmova u iznosu od LE 53,9:7.

General Mortgage Bank, koja je kraj Palestine Electric Company najveća investicija Keren Hajesoda, pokazala se kao osobito dragocijeni instrumenat u akciji, da se omogući izgradnja kuća u Tel Avivu, Haifi i Tiberiasu, te je time mnogo pridonijela ublaženju nezaposlenosti u Palestini.

Radovi Jewish Labour Cooperative Associationa. Histadrut Haovdim (Jewish cooperative labour association) objelodanila je kratki izvještaj o svojoj najnovijoj djelatnosti u Palestini. Iz njega donasamo slijedeće podatke:

U Jerusolimu izgradila je Histadrut u novoj četvrti Bet Hakerem oko 40 kuća. Kod ovih gradnja našlo je 120 ljudi uposlenih. U Talpiotu izvedeno je 7 gradnja. Ove gradnje izvadiale su kvucot uz pripomoć vanjskih izučenih radnika. Kvucot su od ovih naučili posao, tako da sada sve gradnje sami izvadijaju. Nakon što je u maju popustila gradjevna djelatnost, posvetila je Histadrut svoju pažnju gradnjama cesta, napose u Romemzi i Antinosu.

Najvažnije svoje radove obavljao je Histadrut u Jafi, gdje je uposlio u zadnjim mjesecima oko 700 radnika, a novo uvedenim sistemom slojeva uposleno je dapače i 1000.

U Sarafendu obavila je Histadrut jedini rad, što ga je dobila od vlade, bila je to izgradnja jednog nasipa, koji je posao

u roku od četiri mjeseca dovršen s 80 radnika.

U Haifi dovršen je nedavno cio niz već započetih radova. Od februara do septembra preuzela je Histadrut radove u vrijednosti od preko 100.000 funti. Histadrut bit će doskora u Palestini protokolisana kao društvo s ograničenim jamstvom pod imenom »The Cooperative Workers Association for Public Works, Building and Industry, Solel Boneh Ltd.«

Useljivanje orijentalnih Jevreja u Palestinu. Donasamo niže broj orijentalnih Jevreja, koji su se od septembra 1922. do septembra 1923. uselili u Palestinu. Ovi brojevi obuhvaćaju samo one imigrante, koji su se preko Zionist Officea u Jerusolimu uselili, no kako ovi iznašaju pretežni dio svih, to pogriješka nije velika.

Uselilo se: iz Perzije 348, iz Kurdistana 446, iz Maroka 382, iz Bagdada 162, iz Alepa 175, iz Balkana 177, iz Jemena 102, iz Georgije 57 itd. Napominjemo, da broj useljenika iz orijenta iznaša 25 po sto broja svih useljenika.

POZIV NA PRETPLATU.

Slobodni smo da zamolimo sve naše pretplatnike, da obnove pretplatu za ovu godinu. Ujedno molimo, da nam namire i zaostalu pretplatu za 1923. pa u tu svrhu prilažemo uplatnice čekovnog zavoda.

Pošto želimo da izgradimo i proširimo list dužnost je svih sumišljenika, da nas u tom nastojanju podupiru i da nam nadju novih pretplatnika.

Pored svih poteškoća, kojima se bore svi židovski listovi, i skupoće, koja neprestano povećava administrativne troškove, odlučili smo ipak da cijena lista ostaje i nadalje

60.— dinara

da svaka židovka kuća uzmogne držati naš list.

Podjednako molimo sve naše prijatelje, da nam nadju oglase kako bi list finacijalno potpuno obezbijedili i omogućili njegovu izgradnju.

Uredništvo i uprava »ŽIDOVA«.

Iz Jugoslavije

ŽIDOVSKI ŠTUDENTI IZ JUGOSLAVIJE U BERLINU.

Od revolucije 1918. Njemačka se sve više punila stranim studentima, koje su privlačila tri momenta: poznata uzoritost njemačkih visokih škola i stručnih zavoda; visoki kulturni, osobito umjetnički život i na koncu jeftinoća, uzrokovana devalvacijom njemačke valute. Sve to zajedno dovelo je amo silu stranih studenata među kojima je dabome najveći dio bio iz onih država, koje bilo u kojemu od ova tri momenta zaostajahu za Njemačkom. Zato nas nikako ne čudi, što je i jugoslavenski tok iz Wiena, Čehoslovačke i Francuske skrenuo u Njemačku, a osobito u Berlin, središte znanstvenih i općenih kulturnih institucija njemačkoga naroda. Među ovim jugoslavenskim studentima bijaše dakako i srazmjerni broj židovskih studenata, koji su poput ostalih kolega tražili i nalazili na njemačkim školama bolje stručno i kulturno obrazovanje, nego što su ga mogli da nađu u Jugo-

slaviji. Dok su jugoslavenski viškolci u Njemačkoj osnovali »Zadrugu«, da moralno i materijalno pomaže članove, židovski studenti iz Jugoslavije nijesu stvarali nikakvih posebnih organizacija. Informativne podatke mogli su da dobiju u starijim institucijama; organizirane materijalne pomoći nije gotovo nikad trebalo, jer su i minimalna sredstva omogućila kakav takav studij, a za udovoljenje kulturno-židovskih potreba i cionističkih zadataka našla su se mnoga njemačko-židovska akademska društva i različne druge židovske organizacije. Za održanje veze dostajao je lični kontakt.

Meduto je stanje stranih studenata postajalo sve gore. Budući da su manje ili više svezani u sklop njemačkoga života, pogodilo je i njih sve jače propadanje njemačkoga naroda. Razrovano gospodarstvo, nazadak duševne kulture pa čak i očito nestajanje najprimitivnije uljudnosti (osobito prema omraženim tudincima) — to je oznaka njemačkoga života posljednjih godina. No dok su ove nepogode stranci uglavnom morali da dijele s domaćima, bilo je i posebnih muka za izvanjske studente. Već su otprije svi strani viskolci bili bez akademske ravnopravnosti, isključeni iz svih gospodarskih i najvećega dijela moralnih pogodnosti, naprotiv izvrgnuti sekaturama njemačkih drugova, akademskih i političkih oblasti. Takse su rasle i rasle pa su u ovome semestru dostigle visinu 30—50 dolara, koja je još pred kratko vrijeme bila dovoljna za totalan studij i život čitavoga semestra. Dok su prije izvanredne takse za strance bile izjednačene izvanrednom jeftinoćom cijeloga života i paralizirane velikim kulturnim i odgojnim mogućnostima, morala se sadašnja visina taksa dojmiti kao hotomično oteščavanje i onako vrlo teškoga života, koji je najedamput stigao i gdješto mnogostruko prestigao životni minimum sviju država. A to je jasno: nije li tu studentu osigurano zadovoljenje njegovih primitivnih potreba, ne vrijede mu sve kulturne mogućnosti, koje mu onda nisu dohvatljive. A opet ima osiguran životni minimum, malo će ga u studiju smetati političke i druge interonjemačke travice. No ova nesrazmjerna skupoća pa onda i politička i općena životna grozničavost i nesigurnost sklonuše najveći dio studenata, da ostave Njemačku, u kojoj se njihove visoke valute nekim zlobnim i zlokobnim čudom pretvaraju u pfenige, koji ipak nemaju prave kupovne vrijednosti. Naši studenti se povratili u Jugoslaviju ili otiđoše opet u Wien. No opet imade i židovskih studenata iz Jugoslavije, kao i ostalih visokoškolaca, koji su nagnati da ostanu u Njemačkoj bilo do konačnoga završetka studija, ako tih ili takovih škola nema drugdje, bilo do takvoga završetka, koji im daje mogućnost nastavka na drugim školama. Ove je studente nagnala opisana situacija, da se udruže, ne bi li tako olakšali studij. Stvoriliše »Grupi židovskih studenata iz Jugoslavije u Berlinu« kao člana »Saveza Židovskih Akademičara iz Jugoslavije«. Upravu te grupe vode Cvi (Erih) Rothmüller (Zagreb) i Ernst Schaffer (Subotica). Adresa je za dopise Erich Rothmüller, Berlin N 24, Oranienburgerstr. 46-47. Berlinski se židovski studenti iz Jugosla-

vije nadaju, da će ih i židovsko građanstvo pomagati bilo novcem preko »Saveza Židovskih Akademičara« u Zagrebu bilo živežnim namirnicama (prema uzoru »Liebesgaben«) izravno na adresu Ernst Schaffer, Berlin-Charlottenburg, Suarezstr. 31 bei Zerning. - c.

POVJERENICIMA ŽIDOVSKOG NARODNOG FONDA.

Već smo u nekoliko brojeva pozvali naše povjerenike, da nam pravodobno šalju novac sabran za Narodni Fond kao i specifikaciju darova da uzmognemo sačiniti godišnju statistiku. Ipak se tome pozivu nisu odazvala neka mjesta, tako da nismo u stanju u ovome broju donijeti godišnju statistiku.

Pozivljemo stoga ponovno sve povjerenike da nam bezodvlačno pripošalju novac i specifikaciju, jer ćemo u protivnome slučaju objelodaniti u narednom broju statistiku bez obzira na to, da li će nam stići sve specifikacije.

Naročito molimo obračun za Hanuka akciju, da uzmognemo pristupiti razdijeljenju nagrada.

Uprava Keren Kajemeta za Jugoslaviju.

Pred izborima u zagrebačkoj bogoštovnoj općini. Kao što smo već javili, predalo je predsjedništvo bogoštovne općine nakon potvrde pravila svoju demisiju, pa će se pristupiti izboru novog predstojništva. U općinskoj pisarni bila je izložena listina izbornika, da se uzmognu vršiti reklamacije. U nedjelju, dne 30. decembra pr. god. istekao je reklamacioni rok, pa će se sad sastaviti definitivna izborna listina. Cjelokupno židovstvo pokazuje velik interes za ove izbore, te već sad drže sve grupe izberne sastanke.

U srijedu održan je vrlo uspješni sastanak svijesnih Židova, koji je bio brojno posjećen. Njihova je lozinka okupljanje svih Židova, koji afirmiraju židovstvo protiv grupe, koje negira židovski život u općini. Mi ćemo naše čitatelje informirati o toku izborne borbe.

Makabejska svečanost u Splitu. Dne 8. decembra prošle godine održala se u

Splitu Makabejska svečanost, koja je u moralnom i materijalnom pogledu potpunoma uspješna. Nakon što je otpjevana Hatikva razlaže dr. Bencijon Perera znamenovanje Hanuke i uporedivši današnji položaj Židova s onima iz makabejskih dana predočuje Židovima dužnost saradnje na obnovnom djelu u Palestini i na doprinosanju materijalnih žrtava za osnutak jugoslavenske halučke farme, koja ima biti vidljiv znak naše ljubavi prema Erec Israelu. Burni aplaus popratio je ova razlaganja pa mu je u ime prisutnih počasni predsjednik društva Goldstein srdačnim riječima izrazio zahvalu. Iza toga uslijedilo je zapaljenje Hanuka svijećica po g. nadkantor Danitti-u, a zatim je prikazivan komad »Rad i rat« te živa slika »Čeznja za Palestinom (izvela Regina Perera). Salve smijeha izazvao je komad »Doktor i bolesnica« i »Pod starost«, koji je vrlo dobro prikazivan. U ugodnoj zabavi i plesu nastavljen je zabava. Od čistog prihoda zabave opredijeljeno je 30% u korist halučke farme.

Hanuka priredba u Karlovcu. Karlovačka židovska omladina priredila je 22. decembra u »Zorin-domu« Hanuka-akademiju s obilnim programom, koji nam je pokazao, koliko su u posljednje vrijeme napredovali karlovački omladinci. Djuka Reiner pozdravio je članove i goste i prikazao rad i nastojanje židovske omladine. Zlata Mattersdorfer deklamirala je Rosenfeldove »Hanuka svijećice«, a zatim je Egon Goldner odsvirao nekoliko Wolfssohnovih parafraza i židovskih narodnih pjesama, koje su u Goldneru našle odličnog interpretu. Iza toga plesala je gđica. Ottika Brauner dva plesa.

Olga Rechnitzer oortala je značenje Hanuke, iza čega je slijedilo razdijeljenje darova djeci. Mnogo interesa izazvale su gimnastičke vježbe malih haverot sa zastavicama. Vježbe sastavio je Zdravko Blau, a uvježbala ih je Heda Hekš. Vrlo je dobro odigran igrokaz »Habuba hola« (Bolesna lutka). Zadnja točka programa bilo je prikazivanje prigodnog komada »Prezreni ratnik«. Stariji haverim dali su

sebi mnogo truda da se užive u život židovske obitelji, pa im je to i uspješno. Poslije akademije razvila se ugodna veselica.

Jubilarna zabava Izraelitske ferijalne kolonije u Zagrebu. Izraelitska ferijalna kolonija u Zagrebu priredjuje dne 15. januara u Musik Hallu svoju jubilarnu zabavu pod geslom: »Jedna noć u carstvu fantazije«. Već sada vlada veliki interes za ovu zabavu, jer se gospodje iz zabavnoga odbora natječu kako bi ova jubilarna zabava što bolje i ljepše uspješla. Gospodje i gospodjice koje žele da učestvuju u kostimiranim grupama neka se prijave kod predsjednice društva gdje. Tilde pl. Deutsch, Jurišićeva 24. Isto tako se umoljavaju i sve one gospodje, koje hoće da nešto pošalju za buffet, da svoje darove šalju na dan zabave u Music Hall, gdje će ih gospodje iz odbora primiti od 11—1 prije podne i 2—5 poslije podne.

Diskusijone večeri. Zagrebačka grupa Hapoel Hacaira priredjuje počevši od 7. januara svake druge nedjelje diskusijone večeri u prostorijama Saveza Cijonista Jugoslavije, Ilica 31. III. Početak tačno u 8 i pol sati na večer. Gosti dobro došli.

Program od 7. januara: Program Hitahduta (referent Jona Steiner).

Savez Židovskih omladinskih udruženja pozivlje ovim putem sva organizovana udruženja da pošalju izvještaje o radu u mjesecima novembar, decembar 1923. zajedno sa izvještajem o Hanuka priredbama do najkasnije 14. januara 1924. Udruženja, koja još nisu poslala izvještaje o radu poslije sleta dužna su to da učine do gore naznačenog roka.

MARIJANA GOLDBERGER
ARNOLD ADLER

zaručeni

Uljanik Brod n. S.

U mjesecu decembru 1923.

VILMA JUNGWIRTH
rodj. HEUMER
OTTO JUNGWIRTH
vjenčani

Sisak, 18. teveta 5684.

GIZA HIMLAUER
rodj. HEUMER
IGNATZ HIMLAUER
vjenčani

Sisak, 18. teveta 5684.

BLANKA KOHN
VATROSLAV MAYER
zaručeni

Nova Gradiška Zagreb

U mjesecu decembru 1923.

ZORA LÖVY
LEOPOLD STÄDTLER
zaručeni

Zagreb Šid

Mjeseca decembra 1923.

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijedni patvoa.rin

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kože, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupelvo za Jugoslaviju

JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odilo)

Prilaz 12 ZAGREB - Tel. 9-31

6%

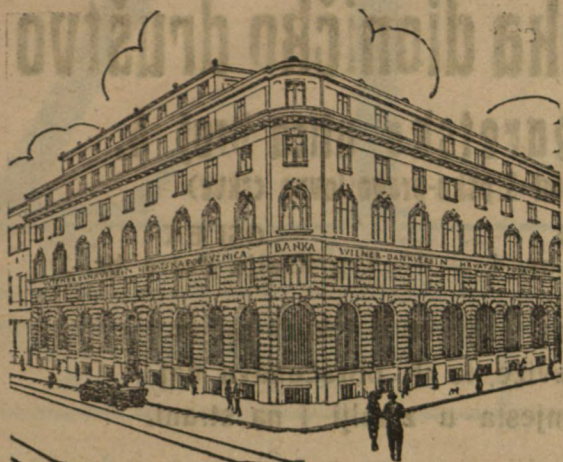
Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa
te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

WIENER BANK-VEREIN

HRVATSKA PODRUŽNICA, ZAGREB

Jurišićeva ulica broj 22.

Brzovjavni naslov: **BANKVEREIN**

Obavlja sve bankovne transakcije.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo **„MERKUR“**
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB

Ilica 31 Telefon broj 17-95.

Leipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo **„MERKUR“**
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB

Ilica 31 Telefon 17-95.

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, i.d.
uz najjeftinije cijene kod

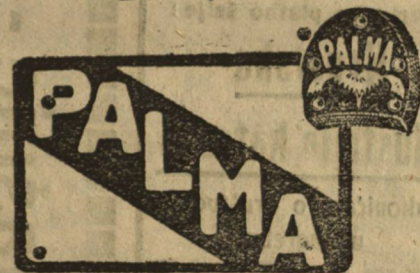
I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, seržali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta, zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku **„MACHER“**

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

SAJMŠTE 51 ZAGREB SAJMŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Jedino najveće specijalno skladište krat-
ke nakitne i pletene robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k.d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebština. Solidna roba,
brza posluga, cijene umjerene.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugaj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 10-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posuđivanje nepremovnih posjeda

„SIDRO“

d. d. za trgovinu željezom
ZAGREB

Vlaška ulica broj 40.

Telefon br. 69 i 21-30.

Šipkasto željezo — Obručno željezo
— Betonsko željezo — Nosioći —
U-nosioći — Crni lim u svim deblji-
nama — Pocičani lim — Bijeli lim
— Cinkovni lim — Plinske cijevi
pocičane i crne.

PAMUK A. ROMANO MOLINO

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzovjavi: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno

šifoni

engleski — talijanski

Centralna eskomptna i mjenjačna banka dioničko društvo

Akcijski kapital . . Din. 50.000.000
 Rezerve „ 6.000.000

Zagreb Margaretska ulica broj 4.
 (kod Srpsko-pravoslavne crkve)

Podružnice:

BROD n/S
 Starčevićeva ul. br. 4

DJAKOVO
 Wilsonova ul. br. 4

OSIJEK
 Trg Kralja Petra br. 1

OBAVLJA: sve bankovne transakcije **PRIMA:** uloške na knjižice i tekući račun i plaća najbolje kamate, **KUPUJE I PRODAJE:** valute i devize, te ih obračunava najpovoljnije, **IZDAJE:** čekove, akreditive i jamstva na sva mjesta u zemlji i na strani.

Ulagачi dobivaju visoke premije, koje se izvlače 4 puta godišnje! Tražite prospekt!

Proz decenije poznati i prokušani od katrana čist/materijal za pokrivanje krova

RUBEROID

izoliranje nepromočljivo, trajno, liječenje za uzdržavanje nepotrebno.

Uzorke besplatno šalje:

Hrvatska

industrija katrana

dioničarsko društvo u Zagrebu

Trenkova 18 - Telef. 3-64

Podi vlastite proizvode: Krovna lijepeka katranisana, ploče za izoliranje proti vlazi, kameno-ugljeni katran, katranovo ulje, smolni cement, naftalin, benzol dupl, rafin i sve ine katanove derivate, kolo-maz, masi za stropove i galere itd.

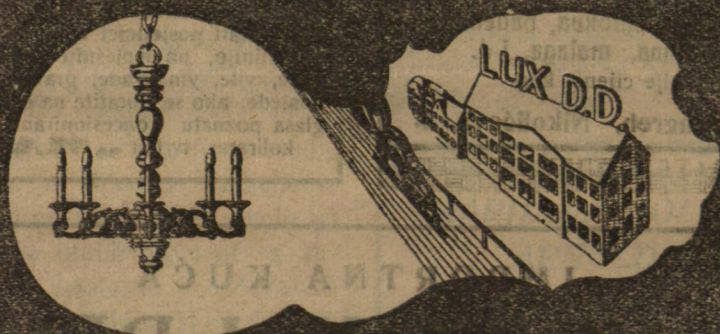
Tko oglašuje - taj napreduje!

Gumene pete i Gumene potplate

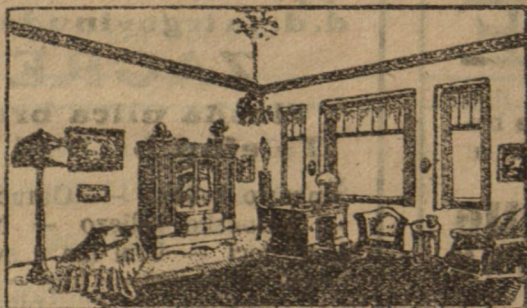
jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

TVORNICA BRONZ LUSTERA

LUX D.D. KOTURAŠKA 9.

Prva osječka **TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.**
 Atelier za umjetničko uređivanje stanova

Telefon 2-41, **ZAGREB** Gajeva 12.

POKUĆTVO

Sve vrsti uz svaku cijenu.

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU

Kukovićeva ulica 30 - **ZAGREB** - Telefon broj 27-95

Kozmetički odio „ESA“

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE, ODX VODA, ODX PASTA, ODX PRAŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI „ESA“ OSVJEŽUJUĆA VODA ZA BRIJANJA, „ESA“ CREAM (BEZMASNA), „ESA“ GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

Proizvadjia jedinu najbolju te domaću

ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)

Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama

GIDOL

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA
 Čuvajte se patvorina! Jedini tvorničari: **Zahtijevajte uvijek samo:**
GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB

GIDOL